

Derleme

SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNDE PROBLEME DAYALI ÖĞRENME YAKLAŞIMININ KULLANIMI

Usage of Problem Based Learning in Social Work Education

Seda ATTEPE ÖZDEN*
Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN**

* Öđr. Gör. Dr., Bařkent Üniversitesi Sađlık
Bilimleri Fakóltesi Sosyal Hizmet Bölümü

** Doç. Dr., Bařkent Üniversitesi Sađlık Bilimle-
ri Fakóltesi Sosyal Hizmet Bölümü

ÖZET

Probleme dayalı öğrenme, öğrencinin aktif katılımını sağlamayı amaçlayan yaklaşımlardan biridir. Bu yaklaşım, öğrencilerin analitik düşünme becerilerinin geliştirmesi ve farklı bakış açılarını kavramalarını hedeflemektedir.

Bu çalışmanın konusu, eğitimde öğrenciyi odak alan bir öğrenme yaklaşımı olan probleme dayalı öğrenmenin ne olduğunu ve sosyal hizmet eğitiminde nasıl kullanılabilirliğini ortaya koymaktır. Çalışmada öncelikle probleme dayalı öğrenmenin ne olduğu, probleme dayalı öğrenmenin sınıf ortamında nasıl kullanılacağına yer verilecektir. Sonrasında ise bu yaklaşımın sosyal hizmet eğitimine nasıl yansıtılabileceği tartışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: *Probleme dayalı öğrenme, sosyal hizmet eğitimi.*

ABSTRACT

Problem based learning is one of education approach aimes at ensuring the active participation of students. This approach aims at helping students to develop their analytical skills and understand different perspectives.

The purpose of this study is to demonstrate how to use problem based learning that is one of the learner centeredness approach, in social work education and explain, and what the problem based learning is all about. In this study, first, problem based learning will be explained and then how to use this approach in the classroom will be touched on. After that, this paper discusses how to reflect in social work education.

Keywords: *Problem based learning, social work education.*

GİRİŞ

Sosyal hizmet mesleği, gelişen ve değişen toplum sorunlarına çözüm bulmak; birey, aile ve toplum refahına katkıda bulunmak amacındadır. Bu amaçla yetiştirdiği meslek elemanları da toplum sorunlarına duyarlı, gelişime açık, değişen toplum koşullarını iyi analiz edebilen, düşünen ve sorgulayan insanlar olmalıdır. Sosyal hizmet uzmanlarının günümüz bilgi toplumlarında bilgiye ulaşabilen ve onu kullanabilen bireyler olarak yetiştirilmeleri bir gerekliliktir. Bu nedenle sosyal hizmet eğitimi de, çağın insan gereksinmesine cevap verebilecek düzeyde olmalıdır. Bunun yolu da sosyal hizmet eğitiminde öğrencinin de katkısını temel alan yeni yaklaşımların kullanılmasından ve

öğrenciye öğrenmenin öğretilmesinden geçmektedir.

Günümüzde Avrupa'daki pek çok üniversite tarafından kabul edilen Bologna süreci de öğrencinin öğretim sürecine aktif katılımını desteklemektedir. Öğrencinin katılımı, eleştirel düşünme, kuram ve uygulamayı bütünleştirme becerilerini geliştirme, bilgi ve becerinin farklı durumlarda nasıl kullanılacağını kavrama gibi noktalar öğrenciden beklenen aktif katılım içinde yer almaktadır. Eğitim kurumları bu aktif katılımı sağlamak amacıyla modüler eğitim yöntemini benimsemişlerdir. Modüler eğitimin temelinde ise öğrenci konunun öznesi olarak ne öğreneceğine ve nasıl öğreneceğine kendisi karar veren bir rol üstlenmektedir (İçağasıoğlu Çoban ve Polat Uluocak, 2011).

Probleme dayalı öğrenme yaklaşımı, öğrencilerin eğitim sürecine aktif katılımı sağlamayı amaçlayan aktif öğrenme yaklaşımlarından biridir. Öğrenme sorumluluğunu eğitimciden alarak öğrenciye vermektedir. Buradaki temel amaç gerçek hayat olayları ile öğrenciyi karşılaştırarak öğrencinin konu hakkında tam bilgi sahibi olmadan problem çözme becerisini artırmak bir anlamda öğrenmeyi öğretmektir.

Probleme dayalı öğrenme, 1950'li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde Case W. Üniversitesi Medical School'da uygulanmıştır. Temellerini John Dewey'in görüşlerinden yapılarak yaşayarak öğrenme almaktadır. (Barrows ve Tamblyn, 1980; akt. Kaplan ve Korkmaz, 2001). 1960'lı yıllarda ise Kanada McMaster Üniversitesi'nde Howard Barrows tarafından tıp eğitimi alanında kullanılmıştır (Neufeld ve Barrows, 1974; Akt. Taşkesenligil ve diğ.).

Bunu izleyen yıllarda mühendislik, hukuk, eğitim bilimleri gibi farklı alanlarda bu yaklaşım uygulanmıştır. Sosyal hizmet eğitimi açısından da probleme dayalı öğrenme yaklaşımının uzun yıllardır kullanıldığını söylemek mümkündür. Ancak, küreselleşmenin başlangıcı olarak kabul edilen 1980'li yıllardan günümüze kadar ekonomik ve sosyal alanda yaşanan değişimler sosyal hizmet mesleğini, uygulama alanlarını dolayısıyla eğitimi de değiştirmeye zorlamıştır ve zorlamaya da devam etmektedir.

Günümüzdeki neoliberal uygulamalar nedeniyle tüm dünyada ve ülkemizde sosyal politika ve sosyal hizmetler alanında ciddi daralmalar ve kısıtlamalar gündeme gelmektedir. Sosyal risklerle karşılaşma olasılığı bulunan gruplar için yürütülen hizmetlere ayrılan paylar gittikçe azalmaktadır. Bu açıdan bakıldığında değişen müracaatçı profilinin ihtiyaçlarını karşılama noktasında sosyal hizmet uzmanlarının eskiye oranla daha yaratıcı, daha esnek ve sorun çözücü olması gerekmektedir. Bunun yolu da sosyal hizmet eğitiminin dinamik bir şekilde sürekli olarak kendini yenilemesi, öğrenci odaklı öğrenme yöntemlerinin ön plana alınmasından geçmektedir. Probleme dayalı öğrenme yöntemi de sosyal hizmet eğitimine dinamizm katabilecek ve öğrencinin alanda yaşanan sorunlar konusundaki farkındalığını artırmaya yardımcı olabilecek bir yöntem olarak önem taşımaktadır.

Probleme Dayalı Öğrenme

Günümüzde öğretimde geleneksel yöntem öğrenciye kavramı ifade eden sözcüğü vermek, kavramın tanımını yapmak, tanımın anlaşılması için kavramın ayırt edici özelliklerini belirtmek öğrencinin kavram ile ilgili ve kavram ile

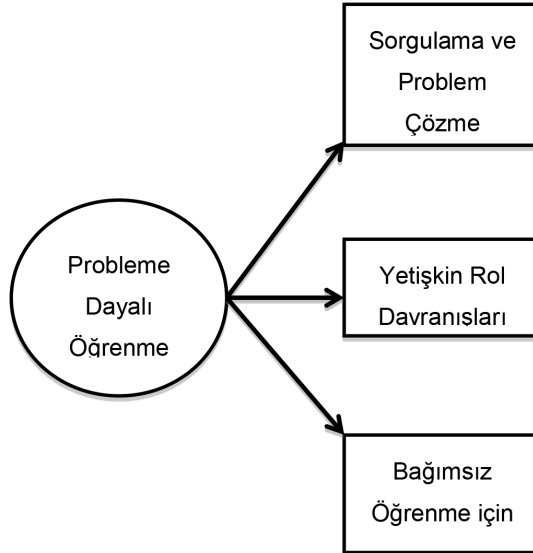
ilgili olmayan örnekler bulmasını sağlamak gibi basamaklardan oluşmaktadır. Bu yöntem kavramların öğretilmesinde başarılı olamamaktadır (Bayrak, 2007). Geleneksel yaklaşımların yerine günümüzde öğrenciyi merkeze alan çeşitli eğitim yaklaşımları kullanılmaktadır. Probleme dayalı öğrenme yaklaşımı da eğitimde yenilikçi yöntemler arasında yer almaktadır.

Probleme dayalı öğrenme; küçük gruplar halinde öğrenmeyi temel alan, gerçek yaşam olaylarının öğrenciler tarafından analiz edilerek, öğrencilerin kendi kendine öğrenmesini sağlamayı hedefleyen bir eğitsel yöntemdir. Probleme dayalı öğrenmede öğretmen geleneksel öğretici rolünden çok bir yönlendirici gibi çalışmaktadır (Pearson, Wong, Ho, Wong, 2007; Lam, 2009). Probleme dayalı öğrenme, gerçek hayatta karşılaşılan sorunları tanımak, bunların öneminin farkında olmak, bu

sorunların nedenlerini anlamak, sorunları çözmek ve olası sorunları önceden gidermek amacına hizmet eden ve öğrenmenin tam ve yeterliliğe dayalı olmasını vurgulayan bir yaklaşımdır. (Demirel ve Arslan Turan, 2010).

Arends (2004)'e göre, probleme dayalı öğrenme, eğitimcilerin öğrencilerine yüklü miktarda bilgi aktarımına izin verecek şekilde tasarlanmamıştır. Bunun yerine probleme dayalı öğrenme, Şekil 1'de gösterildiği gibi, öğrencilerin düşünme, problem çözme ve entelektüel becerilerinin geliştirilmesini, gerçek ya da temsili durumların deneyimlenmesi yoluyla yetişkin rollerini öğrenmesini ve bağımsız, özerk öğrenciler olmasını amaçlamaktadır.

Şekilde de görüldüğü gibi, probleme dayalı öğrenme süreci sonunda, öğrencinin sorgulama ve problem çözme becerilerini artırmaları, yetişkin rol

Şekil: 1. Probleme Dayalı Öğrenme İçin Öğrenci Çıktıları (Arends, 2004: 393)

davranışlarını benimsemeleri ve öğrenmek için neye ihtiyaç duyduklarını kavramaları beklenmektedir.

Probleme Dayalı Öğrenmenin Sınıf Ortamına Taşınması

Probleme dayalı öğrenmenin sınıf ortamına taşınması, özellikle geleneksel eğitim yaklaşımını benimsemiş eğitimciler için zor olmaktadır. Arends (2004) probleme dayalı öğrenmenin sınıf ortamına aktarımı konusunda geliştirmiş olduğu modelde bunun nasıl gerçekleştirileceğini açıklamaktadır. Bu modele göre probleme dayalı öğrenmede beş aşama bulunmaktadır. Bunları sırasıyla açıklayacak olursak; birinci aşamada öğrencilerin probleme uyum sağlamaları, amaçların açıklanması ve öğrencilerin motive edilmesi yer almaktadır. İkinci aşamada öğrencilerin çalışmalarını düzene sokmalarına yardım etme bulunmaktadır. Üçüncü aşamada ise öğrencilerin hem bireysel hem de grup olarak gelişimlerini desteklemek için bilgiye erişimlerini kolaylaştırma ve yine öğrencileri motive etme bulunmaktadır. Dördüncü aşamada öğrencilerin hazırladıkları somut çıktılarının oluşturulmasına yardım etme ve bunların sınıf ortamında paylaşımını destekleme süreci vardır. Beşinci ve son aşamada ise problem çözme becerilerin geliştirilmesi için problem çözme sürecinin analiz edilmesi ve öğrencilerin yaşadıkları deneyimleri içselleştirmeleri gerekmektedir. Bu aşamalara bakarak, probleme dayalı öğrenmenin öğrenci merkezli, eğitimcinin rolünün öğrenmeye yardım edici ve kolaylaştırıcı bir rol olduğunu ve öğrenme sürecinin problem çözme sürecini içerdiğini söyleyebiliriz.

Probleme Dayalı Öğrenmenin Sosyal Hizmet Eğitiminde Kullanımı

İnsana yönelik hizmet sunan mesleklerin başında yer alan sosyal hizmet mesleği, son derece geniş kapsamlı ve farklı boyutlarda ele alınabilen bir meslektir. Sosyal hizmetin ne olduğunun tanımlanması çoğu zaman güçtür. Ancak mesleğin işlevlerinden hareket edilerek farklı tanımlar yapılmıştır. Mesleğin tanımının yapılması bu alanda çalışacak sosyal hizmet uzmanlarını yetiştirirken hangi noktalardan hareket edileceğini belirlemek adına önemlidir.

Sosyal hizmetin günümüzde uluslararası alanda kabul edilen tanımına göre sosyal hizmet, bireylerin, ailelerin, grupların ve toplumun iyilik halini artırmak için sosyal değişime, insan ilişkilerinde sorun çözmeye, güçlenmeye ve özgürleşmeye katkı sağlayan bir meslektir. Sosyal hizmet, insan davranışı ve sosyal sistem teorilerinden yararlanarak, insanların çevreleriyle etkileşim kurdukları noktalara müdahale eder. Sosyal hizmette insan hakları ilkeleri ve sosyal adalet temeldir (<http://www.shy.hacettepe.edu.tr>). Bu tanımda da görüldüğü gibi sosyal hizmet uzmanlarının insan davranışına ilişkin bilgilerden sosyal sistem teorilerine; bireylerden toplumun özelliklerine ve ihtiyaçlarına kadar pek çok konu hakkında bilgi sahibi olması gereklidir. İl (2002: 200)'in de belirttiği gibi yaşam boyu öğrenme motivasyonunu kazanmış, başkalarının ilgi ve gereksiniminin farkına varma, insanı anlayabilme ve çok yönlü iletişim kurma ve mesleki bilgi ve becerinin farklı sorun alanları ve durumlarını aktarabilmesi sosyal hizmet eğitiminde önem taşımaktadır.

Tablo: 1. Probleme Dayalı Öğrenme İçin Aşama Dizimi (Arends, 2004: 406)

Aşama	Eğitimci Davranışı
Aşama 1. Öğrenciler probleme yönlendirme	Dersin amaçlarını açıklar, önemli mantıksal gereksinimleri tanımlar, öğrencileri kendi seçtikleri problem çözüme sürecine dâhil olmaları için motive eder.
Aşama 2. Çalışma için öğrencileri düzenleme	Probleme bağlantılı öğrenme çalışmalarını tanımlamada ve düzenlemede öğrencilere yardım eder.
Aşama 3. Bireysel ve grup araştırmalarını destekleme	Öğrencileri uygun bilgiye erişmelerinde, deney yapmalarında, açıklamalar ve çözümler için araştırma yapmada cesaretlendirir.
Aşama 4. Öğrenme çıktıları ve yapılanları geliştirme, sunma	Raporlar, videolar, modeller gibi öğrenme çıktılarının hazırlanmasında öğrencileri destekler ve öğrencilerin çalışmalarını diğerleri ile paylaşması için yardımcı olur.
Aşama 5. Problem çözüme sürecini analiz etme ve değerlendirme	Öğrencilere araştırmalarını ve kullandıkları süreçleri yansıtmasına yardımcı olur.

Sosyal Hizmet Eğitim Konseyi (Council on Social Work Education - CSWE) de sosyal hizmet eğitiminin amacını öğrencilerin sosyal hizmet mesleğinin bilgi, değer ve becerilerini bütünleştirerek yetkin bir uygulama yapabilmelerinin sağlanması olarak belirtmiştir (CSWE, 2004: 5; Akt. Lam, 2009). Bu açıdan bakıldığında sosyal hizmet eğitiminde öğrencilere kendi öğrenmelerinde söz sahibi olmaları ve öğrendikleri bilgileri bütünleştirmelerinde yardımcı olacak analitik düşünme becerilerinin

öğretilmesi gerekli olmaktadır. Bu nedenle sosyal hizmet eğitiminde öğrenci katılımını ön planda tutan eğitim yaklaşımlarının kullanılması hem eğitim sürecinde hem de uygulama boyutunda yarar sağlayacaktır. Probleme dayalı öğrenme de bu eğitim yaklaşımlarından biri olarak sosyal hizmet eğitiminde kullanılmaktadır.

Probleme dayalı öğrenmenin felsefi, sosyal hizmet eğitiminin güncel konuları ile uyumludur. Bu yaklaşım,

öğrencilerin belirsiz koşullarla baş etmesini ve bilgiyi uygun bir biçimde kullanmalarını gerektirmektedir. Böylelikle, kendi kendini yönlendirerek öğrenmeyi geliştirmektedir. Bu yaklaşımda küçük grupların kullanılması, öğrencilerin yansıtma becerilerini artırmakta ve birbirlerinden öğrenmelerini sağlamaktadır (Tsang, 2007). Probleme dayalı öğrenmede küçük grup etkileşimleri oldukça işlevseldir. Böylelikle öğrenciler ekip çalışmasını öğrenerek işbirliği kurmaya yatkın hale gelirler, bu da öğrencilere mesleki yaşamlarında farklı meslek elemanları ile ekip halinde çalışma becerisini kazandıracaktır.

Probleme dayalı öğrenmeyi sosyal hizmet eğitiminde kullanırken, öğrencilere gerçek bir yaşam olayı (real-life case) verilmektedir. Öğrenciler, bu olay üzerinde çalışırken, neyi bilip neyi bilmediklerinin farkına varmakta; daha sonra gerekli bilgileri edinmek için kendi araştırmalarını yaparak bilgileri paylaşmak ve problemi yeniden tartışmak için bir araya gelmektedir (Pearson ve diğ., 2007: 617). Öğrenciler problemi analiz ettikten sonra, gerekli bilgileri toplamak için kendi aralarında görev dağılımı yapmaktadırlar. Bilgi toplamak için çeşitli yollara başvurulabilmektedir. Bunların başında okuma yapmak, internetten kaynak toplamak, belli alanlardaki uzmanlara danışmak ya da örnek olayda verilen durumla benzer şeyleri yaşayan insanlarla konuşmak gibi yöntemler gelmektedir. Bir sonraki derste öğrenciler getirdikleri bilgileri paylaşmakta ve grupça analiz etmektedir. Döngü bu şekilde bir sonraki derste devam etmektedir (Lam, 2009).

Williamson ve Chang (2009) yapmış oldukları çalışmada probleme dayalı öğrenmenin somut bir örneğini ele

almışlardır. Indiana Üniversitesi sosyal hizmet bölümü üçüncü sınıf öğrencilerinin uygulama dersini ilk aldıkları güz döneminde probleme dayalı öğrenme yaklaşımını kullanmışlardır. Uygulama derslerinde eğitimciler öncelikle dönemin ilk dört ya da beş haftasını sosyal hizmet uygulamasının teorik temellerini anlatmışlardır. Daha sonra öğrencilere dersin bundan sonraki kısmında küçük gruplara ayrılacaklarını ifade etmişlerdir. Her bir gruba farklı vaka senaryo örnekleri ve bu örneklerle ilgili sorular verilmiştir. Eğitimciler öğrencilere danışmanlık yapacaklarını ancak vaka ile ilgili soruları cevaplama birincil sorumluluğun öğrencilerde olduğunu belirtmişlerdir. Her hafta vakanın bir bölümünü ve o bölümle ilgili farklı soruları öğrencilere iletmışlerdir. Soruların cevaplarına ilişkin yazılı ödevler istenmiştir ve ödevlere ilişkin eğitimciler geribildirim vermişlerdir. Dönemin sonunda tüm gruplar bir araya gelerek vakalarla ilgili bilgileri ve kendi cevaplarını tüm sınıfla ve eğitimci ile tartışmışlardır.

Probleme dayalı öğrenmenin sosyal hizmet eğitiminde kullanımına ilişkin bir başka örnek ise Hong Kong Üniversitesi Sosyal Hizmet ve Sosyal Yönetim bölümü lisans öğrencileri ile yürütülen programdır (Lam ve diğ., 2006; Lam, 2009). Bu programda ikinci sınıf öğrencileri uygulama dersleri kapsamında onar kişiden oluşan gruplara ayrılarak dört yazılı vaka, beceri workshopları ve alan projesi ile sosyal hizmet teorilerini ve uygulama becerilerini öğrenmektedirler. Bu dört vakadan biri bireylerle çalışma, diğeri grup çalışması, bir diğeri toplumla çalışma ve sonuncusu da ailelerle çalışma üzerine odaklanmaktadır, her vaka altı ya da yedi hafta sürmektedir. Her bir vakada öğrencilere

vaka gelişimi ile ilgili bilgi verilmektedir, öğrenciler problemi tartışmada ve analiz etmede hem kendi kişisel deneyimlerini hem de önceki bilgilerini kullanmaktadırlar. Öğrencilerin vaka ile ilgili olarak kütüphane çalışması, internet taraması, alandan önemli biri ile görüşme ve kişisel gözlem gibi farklı yollardan bilgi toplaması desteklenmektedir. Eğitimci gerek olmadıkça doğrudan ders anlatma yöntemini kullanmamakta, ancak süreç içerisinde soruları ile öğrencilerin öğrenmesini desteklemektedir. Sonuçta her vakanın sonundaki derste öğrenciler tüm sınıfa ne öğrendiklerine ilişkin sunum yapmaktadırlar.

Probleme dayalı öğrenme yaklaşımında eğitimci temel bilgi kaynağı olmaktan çok bir kolaylaştırıcı, moderatör ve destekleyici gibi hareket etmektedir (Pearson ve diğ., 2007). Probleme dayalı öğrenmede amaç, aktif öğrenmeyi sağlayan bir ortam oluşturmaktır. Geleneksel dersler yerini öğrenci merkezli derslere bırakmıştır ve eğitimciler de emir veren rolünden çok kolaylaştırıcı bir role bürünmüştür (Lam, 2009).

Probleme dayalı öğrenmenin pek çok işlevi bulunmaktadır. Barrows ve Kelson (1995) bu yaklaşımın öğrencilerin a) kapsamlı ve esnek bir bilgi temeli oluşturmalarında b) etkili problem çözme becerileri geliştirmelerinde c) kendi kendilerini yönlendirerek öğrenme ve yaşam boyu öğrenme becerilerini kazanmalarında d) etkili işbirliği yapmalarında ve e) öğrenme konusunda içsel motivasyonlarını geliştirmelerinde yardımcı olduğunu ifade etmiştir (Barrows ve Kelson, 1995; Akt. Lam, 2004). Bu işlevlerdeki temel amaç, sadece belirli bir problemin çözümlenmesi değil, o problem aracılığıyla gündeme gelen

yeni öğrenme hedeflerinin ortaya çıkarılması ve problem çözme çabası içinde öğrencilere sorgulama, araştırma, tartışma, iletişim gibi becerilerin kazandırılmasıdır (Taşkesenligil ve diğ., 2008)

Probleme dayalı öğrenme yaklaşımı İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya ve Çin gibi farklı ülkelerde sosyal hizmet eğitiminde kullanılmaktadır. Bu yaklaşım, Hong Kong Üniversitesi'nde sosyal hizmet master programında uygulanmaktadır. Hong Kong'ta 1999 yılında probleme dayalı öğrenme yaklaşımına geçilmiştir. Hong Kong Üniversitesi sosyal hizmet master programında yer alan konular İnsan Davranışı ve Sosyal Çevre, Sosyal Bilim Kuramları, Sosyal Hizmet Kuram ve Uygulaması ve Sosyal Politikadır. Bu konular ilk yıl programında zorunlu olan beş dersten dördüdür. Büyük tartışmalardan sonra beşinci ders olan iki dönemlik araştırma dersinin istatistiksel bilgilere vurgu yapmasından dolayı problem çözme yaklaşımına uygun olmadığına karar verilmiştir. Master programının ikinci yılı seçmeli dersler ve yazılı ödevlerden oluşmaktadır (Pearson ve diğ., 2007).

Probleme dayalı öğrenmenin sosyal hizmet eğitiminde kullanımının etkiliğine ilişkin farklı çalışmalar yapılmıştır. Wong ve Lam (2007) tarafından 132 sosyal hizmet öğrencisi ile bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada probleme dayalı öğrenme tekniği kullanılarak öğrencilerin sosyal hizmetin bilgi, beceri ve değerler boyutunu içeren bazı konuları öğrenmeleri beklenmiştir. Çalışma sonucunda öğrencilerin her üç boyutta da önemli gelişmeler gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Probleme dayalı öğrenme ve geleneksel didaktik öğrenme programlarının karşılaştırıldığı diğer çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Albanese ve Mitchell, 1993; Distelhorst, Dawson, Robbs, Barrows, 2005; Enarson, Cariaga-Lo, 2001; Akt. Strand, Abramovitz, Layne, Robinson, Way, 2014). Probleme dayalı öğrenmenin klinik bilgi ve becerilerin öğrenilmesinde de etkili olduğunu gösteren önemli kanıtlar bulunmaktadır (Albanese ve Mitchell, 1993; Distelhorst ve diğ., 2005; Williamson ve Chang, 2009). Ayrıca probleme dayalı öğrenme, öğrenci memnuniyetini artırmakta; sınıf içi ilişkileri geliştirmekte ve derslere katılımı artırmaktadır (Savery, 2006; Vernon ve Blake, 1993).

Probleme dayalı öğrenme yaklaşımının, öğrencilerin pasif olması, içeriğin yüklü olması, öğrencilerin neden sonuç ilişkilerini tam olarak kavrayamaması gibi, geleneksel eğitim yaklaşımında yer alan bazı sorunları çözdüğü söylenmektedir. Pearson ve arkadaşları (2007)'nin Hong Kong Üniversitesi'nde probleme dayalı öğrenme modelinde eğitim alan sosyal hizmet master öğrencileriyle yapmış oldukları çalışmada, probleme dayalı öğrenme modelinin öğrencilerin sosyal hizmet için gerekli disiplinler arası bilgiye ulaşmada mesleki becerileri ve profesyonel yetkinliği kazanıp kazanamadıkları incelenmiştir. Bu amaçla beş temel alandaki becerilere odaklanılmışlardır: problem çözme becerisi, kişilerarası ve grup ilişkisi becerisi, kendi kendini yönlendirme ve bağımsız olma becerisi, kendini değerlendirme becerisi ve bilgi inşa etme becerisi. Bu beş alanın her biri beş ya da altı konuyu kapsamaktadır ve

öğrenciler kendi yetkinliklerini on puan üzerinden değerlendirmişlerdir. 125 kişinin katılmış olduğu araştırmanın sonuçları göstermiştir ki, probleme dayalı öğrenme öğrencilerin sosyal farkındalığını, bilgilerini, iletişim becerilerini, liderlik yeteneklerini ve kendilik kavramlarını geliştirmelerinde etkili olmaktadır.

Ülkemizde de İl (2001: 104-105) tarafından probleme dayalı öğrenmenin temel unsurlarından biri olan aktif öğrenme tekniğinin etkililiğini belirlemek amacıyla yapılan uygulamalı araştırma sonunda, çalışmaya katılan öğrencilerin aktif öğrenme tekniğiyle işlenen derslerden doyum sağladıkları; öğrenme konusunda gereksinim ve sorumluluklarının farkına vardıkları, topluluk önünde konuşabilme, kendini ifade edebilme gibi iletişim ve bilimsel bilgiye ulaşabilme becerilerini geliştirdikleri görülmüştür.

SONUÇ

Probleme dayalı öğrenme yaklaşımı; öğrencilerin küçük gruplar halinde verilen bir sorun durumunu analiz ederek, kendi kendilerine öğrenme becerilerini artırmayı amaçlayan bir eğitim yaklaşımıdır. Probleme dayalı öğrenme yaklaşımında temel hedef öğrenci özerkliğinin sağlanarak eğitimde öğrenciyi odak noktası haline getirmektir. Bu yaklaşım, farklı disiplinler tarafından eğitim sürecinde kullanılmaktadır.

Sosyal hizmet disiplini açısından bakıldığında ise bu yaklaşımın sosyal hizmet eğitiminde kullanılması; öğrencilerin kendini tanımalarına, problem çözme ve iletişim becerilerinin artmasına ve yetişkin davranışlarını benimsemelerine olanak sağlamaktadır. Bunun yanı sıra probleme dayalı öğrenme

öğrencilerin öğrenme motivasyonlarını ve derslere katılımlarını artırmaktadır.

Probleme dayalı öğrenmenin kullanıldığı eğitim ortamlarında yetişen öğrencilerin analitik düşünme becerisine sahip, yaşam boyu öğrenme motivasyonunu kazanmış ve bağımsız bireyler olacağı öngörülmektedir. Bu nedenle günümüzün değişen koşullarına cevap verebilen sosyal hizmet uzmanlarının yetiştirilmesinde bu yaklaşımın kullanılması yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Albanese, M. A., Mitchell, S. (1993). Problem based learning: A review of literature on its outcomes and implementation issues. *Academic Medicine*, 68, 52-81.
- Arends, R. I. (2004). *Learning to teach* (6th Edition). New York: The McGraw-Hill Companies.
- Barrows, H. S., Tamblyn, R. M. (1980). *Problem-based learning and approach to medical education*. Newyork: Springer Publishing.
- Barrows, H. S., Kelson, A. C. (1995). *Problem based learning in secondary education and the Problem-Based Learning Institute* (Monograph No. 1). Springfield, IL: Problem-Based Learning Institute.
- Bayrak, R. (2007). *Probleme dayalı öğrenme yaklaşımı ile katılar konusunun öğretimi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orta-öğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Bölümü Kimya Anabilim Dalı, Erzurum.
- Council on Social Work Education (2004) Education Policy and Accreditation Standards, available online at www.cswe.org/accreditation/frameset.htm
- Demirel, M., Arslan Turan, B. (2010). Probleme dayalı öğrenmenin başarıya, tutuma, bilişötesi farkındalık ve güdü düzeyine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 55-66.
- Distelhorst, L. H., Dawson, E., Robbs, R. S., Barrows, H. S. (2005). Problem-based learning outcomes: The glass half-full. *Academic Medicine*, 80, 294-299.
- Enarson, C., Cariaga-Lo, L. (2001). Influence of curriculum type on student performance in the United States Medical Licensing Examination Step 1 and Step 2 exams: Problem-based learning vs. lecture-based curriculum. *Medical Education*, 35, 1050-1055.
- İçağasioğlu Çoban, A., Polat Uluocak, G. (2011). Bologna Süreci sosyal hizmet eğitime ne getiriyor? V. Işıkhani, T. Tuncay, E. Erbay (Eds). *Sosyal Hizmet Sempozyumu 2011: 50.Yılında Türkiye'de Sosyal Hizmet Eğitimi: Sorunlar, Öncelikler ve Hedefler* içinde (127-133) 15-16 Aralık 2011 Ankara: Sosyal Hizmet Araştırma ve Geliştirme Derneği Yayınları.
- İl, S. (2001). Türkiye'de sosyal hizmet eğitiminde aktif öğrenme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 12(2), 99-105.
- İl, S. (2002). Sosyal hizmet eğitiminde kendi kendini yönlendirerek öğrenme: eğitimde öğrenci özerkliği. K.Karataş ve S.İl, (Ed.). *Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeniden Yapılanma I* içinde (197-206). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını.
- Kaptan, F., Korkmaz, H. (2001). Fen eğitiminde probleme dayalı öğrenme yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 185 -192.
- Lam, D. O. B. (2004). Problem-based learning: An integration of theory and field. *Journal of Social Work Education*, 40(3), 371-389.
- Lam, D. O. B., Wong, D. K. P., Hui, H. S.K., Lee, F. W. L., Chan, E. K. L. (2006). Preparing social workers to be lifelong learners. *Journal of Teaching in Social Work*, 26(3-4), 103-119.
- Lam, D. O. B. (2009). Impact of problem-based learning on social work students:

Growth and limits. *British Journal of Social Work*, 39, 1499–1517.

Neufeld, V. R., Barrows, H. S. (1974). The 'McMaster philosophy': An approach to medical education. *Journal of Medical Education*, 49, 1040-1050.

Pearson, V., Wong, D. K. P., Ho, K., Wong, Y. (2007). Problem based learning in an mswprogramme: a study of learning outcomes. *Social Work Education: The International Journal*, 26(6), 616-631.

Savery, J.R. (2006). Overview of problem-based learning: Definitions and distinctions. *The Interdisciplinary Journal of Problem-based Learning*, 1(1), 9-20.

Sosyal Hizmet Mesleğinin Genel Tanımı. (b.t.) 18 Temmuz 2014, <http://www.shy.hacettepe.edu.tr/>

Strand, V. C., Abramovitz, R., Layne, C. M., Robinson, H., Way, I. (2014). Meeting the critical need for trauma education in social work: a problem-based learning approach. *Journal of Social Work Education*, 50(1), 120-135.

Taşkesenligil, Y., Şenocak, E., Sözbilir, M. (2008). Probleme dayalı öğrenme teorik temelleri. *Milli Eğitim*, 177, 50-64.

Tsang, N. M. (2007). 'Reflection as dialogue', *British Journal of Social Work*, 37(4), 681–94.

Vernon, D. T., Blake, R. L. (1993). Does problem-based learning work? A meta-analysis of evaluative research. *Academic Medicine*, 68(7), 550-563.

Williamson, S., Chang, V. (2009). Enhancing the success of SOTL research: A case study using modified problem-based learning in social work education. *Journal of the Scholarship of Teaching and Learning*, 9(2), 1 - 9.

Wong, D. K. P., Lam, D. O. B. (2007). Problem-based learning in social work: A study of student learning outcomes. *Research on Social Work Practice*, 17, 55-65.